

Katharina
Otto-Dorn

devirlerinin sonuna kadar düzenli biçimde kurgulayıp değerlendirdiği bir ömür birikiminin ürünüdür; eser birçok dile çevrilmiş ve yeni baskıları yapılmıştır. Anadolu Selçuklu saray sitesi Kubâdâbâd'da çeşitli uzmanlarla birlikte yürüttüğü kazılar (1965-1966) bu tür çalışmaları kurum-sallaştırma yolunda atılmış ilk adımdır. Bu adım uluslararası bilimde yankı uyandırmış ve Türk-İslâm uygarlığına yönelik arkeolojinin Türkiye'deki dönüm noktasını oluşturmuştur. O yıllarda planı belirlenmiş tek Selçuklu saray külliyesi olan bu görkemli anıtlar topluluğunun yapısal özellikleriyle çini ve resim sanatı örnekleri bilimsel düzenle ilk defa ortaya konulmuş (bk. KUBÂDÂBÂD SARAYI), onun çalışma tarzı ve yayımları bu alanda model teşkil etmiştir. Bu yayımlardan birer makale halinde hazırladığı kazı raporları, Selçuklu ikonografisinden tasvir sanatının köklerine kadar birçok konuda yeni bilgiler ve özgün görüşler sergileyen kaynak eser niteliğindedir. Otto-Dorn, 1967'de California Üniversitesi'nin (Los Angeles) daveti üzerine Amerika Birleşik Devletleri'ne gitti. 1978'de emekli olduktan sonra Berkeley ve Viyana üniversitelerinde ders verdi; 1980'lerin sonunda Heidelberg'e döndü. Ertesi yıl öğrencileri ve meslektaşları ona bir armağan kitabı sundular (bk.bibl.). 4 Nisan 1999'da Heidelberg'de öldü. Onun çalışmaları Anadolu Selçuklu sanatı araştırmalarına ufuk açmış ve bu sanata bilim dünyasında hak ettiği yeri kazandırmıştır.

Otto-Dorn'un başlıca eserleri arasında şu makaleleri büyük önem taşımaktadır: "Östlicher Einfluss auf eine Gruppe iranischer Silberschalen" (*Ostasiatische Zeitschrift*, N. F., XIII, 3/4 [Berlin 1935], s. 82-91); "Die Islamischen Bauinschriften von Kâhta, Forschungen in Kommagene" (*Istanbul Forschungen*, X [Berlin 1939], s. 97-101); "Osmanische Ornamentale Wandmalerei" (*KOr.*, I [1950], s. 45-54); "Figurendarstellung im Islam" (*Archaeologi-*

scher Anzeiger des Deutschen Archaeologischen Institutes, LXV-LXVI [Berlin 1950], s. 323-357); "Die Isa Bey Moschee in Ephesus" (*Istanbul Forschungen*, XVII [Berlin 1950], s. 115-131); "Islamische Denkmäler Kilikiens" (*Jahrbuch für Kleinasiatische Forschung*, II [Heidelberg 1953], s. 113-126); "Religiöse Kunst des Islam" (*Die Religion in Geschichte und Gegenwart*, 3/IV [Tübingen 1954], s. 158-161); "Moschee" (a.g.e., 3/IV [1954], s. 1145-1150); "Der Mihrab der Arslan Hane Moschee in Ankara" (*Anatolia*, I [Ankara 1956], s. 71-75); "Eine Seldschukische Silberschale / Bir Selçuk Gümüş Kâsesi" (*VD*, III [1957], s. 85-91); "Grabung im Umayyadischen Rusâfa" (*Ars Orientalis*, II [Baltimore 1957], s. 119-133); "Türkische Grabsteine mit Figurenreliefs aus Kleinasien" (a.g.e., III [1959], s. 63-76); "Bericht über die Grabung im islamischen Rusafa" (*Les Annales archéologiques de Syrie*, IV-V [Damas-kus 1954-55], s. 45-58); "Bericht über die Grabung im islamischen Rusafa" (*Archaeologischer Anzeiger des Deutschen Archaeologischen Institutes*, LXIX [Berlin 1955], s. 138-159); "Seldschukische Holz Säulenmoscheen in Kleinasien" (*Aus der Welt des Islamischen Kunst. Festschrift für Ernst Kühnel zum 75. Geburtstag am 26.10.1957*, Berlin 1959, s. 59-88); "Türkisch-Islamisches Bildgut in den Figurenreliefs von Achtamar" (*Anatolia*, VI [Ankara 1963], s. 1-69); "Der Seldschukische Moscheebau in Kleinasien" (*Zeitschrift für Kulturaustausch*, XII/2-3 [Stuttgart 1962], s. 158-163); "Keramikfunde aus dem Mittelalter aus der frühosmanischen Zeit" (*Arsameia am Nymphaios. Die Ausgrabungen im Hierothesion des Mithradates Kallinikos*, Berlin 1963, s. 246-274, Theresa Goell ile birlikte); "Darstellungen des Turco-Chinesischen Tierzyklus in der islamischen Kunst" (*Beitraege zur Kunstgeschichte Asiens. In Memoriam Ernst Diez*, Istanbul 1963, s. 131-165); "Die Seldschuken in Anatolien" (*Türkische Kunst*, July-August 1965, Baden-Baden, s. 20-26); "Türkische Kunst in Kleinasien" (*Baedeker's Autoreiseführer* [Stuttgart 1965-66], s. 58-66); "Bericht über die Grabung in Kobadabad Oktober 1965" (*Archaeologischer Anzeiger des Deutschen Institutes*, II [Berlin 1966], s. 170-183); "Die Ulu Dschami in Sivrihisar" (*Anatolia*, IX [Ankara 1967], s. 161-189); "Nachleben Byzantinischer Traditionen in der Moschee Murad's II in Edirne" (*Aspects of the Balkans, Contributions to the International Balkan Conference*,

October 1969 [Moutan 1972], s. 82-91); "Bericht über die Grabung in Kobadabad 1966" (*Archaeologischer Anzeiger des Deutschen Institutes*, IV [Berlin 1969], s. 438-506); "Die menschliche Figurendarstellung auf den Fliesen von Kobadabad" (*Forschungen zur Kunst Asiens In Memoriam Kurt Erdmann*, Istanbul 1969, s. 111-139); "The Art of Ceramics" (*Islamic Art, the Nasli Heeramanek Collection, Los Angeles County Museum of Art* [Los Angeles 1973], s. 14-69); "Figural Stone Reliefs on Seljuk Sacred Architecture in Anatolia" (*KOr.*, XII/1-2 [1980], s. 103-149).

BİBLİYOGRAFYA :

D. Duda, "Foreword", *Essays in Islamic Art and Architecture. In Honor of Katharina Otto-Dorn* (ed. Abbas Daneshvari), Malibu 1981, s. VII-VIII; "Bibliography of the Writings of Katharina Otto-Dorn", a.e., s. IX-X; Fuat Sezgin, *Bibliographie der Deutschsprachigen Arabistik und Islamkunde*, Frankfurt 1993, XVI, 381-382; Zeki Velidi Togan, "İntikad ve Bibliyografya, Katharina Otto-Dorn, Das Islamische İznik", *TY*, XXVI/2 (1942), s. 62-64; J. Gierlichs, "Katharina Otto-Dorn (1908-1999)", *ZDMG*, CLII/1 (2002), s. 5-10; a.mlf., "In Memoriam Katharina Otto-Dorn: A Life Dedicated of Turkish Islamic Art and Architecture", *Electronic Journal of Oriental Studies*, IV/21, Utrecht 2001, s. 1-14. RÜÇHAN ARIK

OTURAK

(bk. TEKAÜT).

OTUZ İKİ FARZ

(bk. İLMİHAL).

OTUZBİR MART VAK'ASI

II. Abdülhamid'in tahttan indirilmesiyle sonuçlanan askeri isyan.

Rûmî takvimle 31 Mart 1325'te (13 Nisan 1909) vuku bulduğu için bu adla anılan hadise İttihat ve Terakkî Fırkası'nın hâkimiyetine karşı bir tepki olarak başlamıştır. II. Meşrutîyet'in ilânından sonra en güçlü siyasî teşkilât haline gelen ve siyasal sorumluluk üstlenmek için 22 Temmuz 1908'de kurulan Said Paşa hükümetine katılmayan İttihat ve Terakkî Fırkası'nın hükümet işlerine sık sık müdahalede bulunması, bütün vaadlerinin aksine kendilerinden olmayanlara yönelik baskıcı tutumu siyasî istikrarsızlığa yol açtı. 4 Ağustos 1908'de bir nazır tayini meselesinde çıkan anlaşmazlık üzerine Said Pa-

şa kabinesi istifa etti ve yerine Kâmil Paşa sadrazam oldu (5 Ağustos 1908). Bu durum aynı zamanda İttihat ve Terakkî'ye muhalefeti de belirginleştirdi. Muhalefeti başlıca, 14 Eylül'de kurulan Ahrar Fırkası'nda toplanan Sabahaddin Bey (Prens) çevresiyle İttihatçılar'ın uygulamalarını din-den sapma olarak niteleyen muhafazakâr kesimler oluştuyordu. Ayrıca İttihatçı-lar'ın eski hesapları gündeme getiren in-tikamcı tutumu ve sorumsuz davranışları geniş bir hoşnutsuzluğun ortaya çıkma-sına yol açtı. Bu şartlar içerisinde ülke se-çimlere hazırlanırken gerek 5 Ekim'de Avusturya'nın Bosna-Hersek'i ilhak ettiğini bildirmesi ve Bulgaristan'ın bağımsızlı-ğını, 6 Ekim'de de Girit'in Yunanistan'a katıldığını ilân etmesi gibi gelişmeler ve merkezdeki siyasî istikrarsızlık, muhale-fetin özellikle basın yoluyla şiddetini artır-masına sebep olduğu gibi İttihatçılar'ın itibarını da zedelemiş, meşrutiyetin hemen akabindeki coşku yerini derin bir hayal kırıklığına bırakmıştı. 1908'den sonra yaşa-nan kısa süreli hürriyet havası sona er-miş, baskıların artması ve İttihatçılar'a kar-şı olduğu bilinen bazı kişilerin fâili meç-hul cinayetlerle öldürülmeye başlanması ortalığı daha da gerginleştirmişti. Bu gelişmeler karşısında kendilerini güvende hissetmeyen İttihatçılar, Üçüncü Ordu'ya bağlı avcı taburlarını meşrutiyetin muha-fazası ve İstanbul'un güvenliği gerekçe-siyle 19 Ekim'de Selânik'ten İstanbul'a ge-tirttiler. 17 Aralık'ta toplanan mecliste İt-tihatçılar üstünlüğü elde etti. Daha çok Ahrar Fırkası yanlıları ile birlikte hareket eden Kâmil Paşa hükümeti İttihatçılar'ın baskıları sonucunda bir gensoru ile düşü-rüldü. Onun yerine 14 Şubat 1909'da İt-tihat ve Terakkî'ye yakın Hüseyin Hilmi Pa-şa sadrazam oldu. 7 Nisan'da İttihatçılar'a sert eleştiriler yönelten *Serbestî* gazete-sinin başyazarı Hasan Fehmi'nin Galata Köprüsü'nde fâili meçhul bir cinayete kur-ban gitmesi tansiyonu bir anda yükseltti. Hasan Fehmi'nin ertesi gün yapılan ce-naze töreni İttihatçılar'a karşı olan büyük kitlelerin katıldığı tam bir tepki gösterisi-ne dönüştü.

Bu olaydan birkaç gün sonra İttihatçı-lar'ın ve meşrutiyet aleyhtarı söylemlerin yoğun propagandası altında kalan 4. Avcı Taburu'na bağlı askerler 12-13 Nisan ge-cesi (31 Mart 1325) şeriat talebiyle ayak-lanarak subaylarını hapsedtiler. İstanbul'da bulunan 5, 6 ve 7. Nizâmiye askerleriyle Beyoğlu Topçu alayındaki askerleri de yanlarına alarak Ayasofya Meydanı'na gel-diler ve Meclis-i Meb'ûsan önünde toplan-

dılar. Elllerinde beyaz, yeşil ve kırmızı bay-raklar bulunan 3-4000 civarındaki isyan-cılara başta *Volkan* gazetesi sahibi Der-viş Vahdetî olmak üzere on gün kadar ön-ce kurulduğu ilân edilen İttihâd-ı Muham-medî Cemiyeti üyeleriyle Beyazıt ve Fâtih medreselerinin bazı talebeleri de katıldı. İsyancılara direnen ya da yaptıklarının yan-lış olduğunu söyleyen asker ve ilmiye men-subu bazı kişiler öldürüldü.

İstanbul'daki şiddetin yanı sıra eyalet-lerde ve özellikle Balkanlar'da büyük bir kargaşaya sebep olan 31 Mart olayları on bir gün sürdü. İşgal edilen Meclis-i Meb-ûsan'da ifade edildiği üzere isyancıların başlıca talepleri hükümetin istifası, Kâmil Paşa'nın sadârete, İsmâil Kemal'in Mec-lis-i Meb'ûsan reisliğine getirilmesi, İtti-hatçı subayların değiştirilmesi ve ordudan tasfiye edilen alaylı subayların geri dön-mesi, İttihat ve Terakkî'nin ilgası (Sax, II, 570), şeriat hükümlerinin tamamen uy-gulanması ve hadiselerle katılanlar için af ilân edilmesi gibi hususlardı. Meclisin ka-rar alacak çoğunluğu bulunmadığı halde isyancıların silâh tehdidi altında bu talep-lerin kabul edildiğine dair Mebusan Be-yannâmesi ilân edildi. Bir telgrafla saraya bildirilen karar padişah tarafından onay-landı.

Sadrazam aynı gün öğleden sonra istifa etti. Bu arada bilgi vermek için saraya git-mekte olan Adliye Nâzırı Nâzım Bey muh-temelen yanlışlıkla öldürüldü. İsyancılar tarafından sayıları 100'e varan öldürülen-ler arasında Lazkiye mebusu Emîr Arslan ve Âsâr-ı Tevfik zırhlısı kumandanı binba-şı Ali Kabûlî Bey de bulunuyordu. Yıldız Sarayı'nı bombalamak planıyla itham edi-len Ali Kabûlî Bey, Yıldız Sarayı'nda II. Ab-

dülhamid'in gözleri önünde katledildi. İs-yanın ikinci gününde Hariciye Nâzırı Ah-med Tevfik Paşa sadrazam oldu. Ahrar Fırkası mensupları isyanın meşrutiyet kar-şıtı ve Abdülhamid yanlısı bir görünüm kazanmaması için çalıştılar. Cem'iyet-i İl-miyye-i İslâmiyye adı altında birleşen ule-mâ ise isyanı desteklemediğini ilân etti.

İttihat ve Terakkî Cemiyeti'nin ileri ge-lenleri saklandı veya İstanbul'dan uzak-laştı; ancak eyaletlerde ve özellikle Make-donya'da duruma hâkim vaziyetteydiler. Meşrutiyetin korunması için hemen asker toplayıp İstanbul'a yürünmesi kararlaştırıldı. İkinci ve Üçüncü Ordu'nun askerle-rinden oluşan ve adına "Hareket Ordusu" denilen öncü birlikler 19 Nisan'da trenle Yeşilköy'e geldi. Hareket Ordusu kuman-danı Hüseyin Hüsnü Paşa ertesi gün Ha-dımköy'e, 22 Nisan'da da kumandayı dev-ralacak olan Mahmud Şevket Paşa Yeşil-köy'e ulaştı. Bunun üzerine Meclis-i Meb-ûsan 22 Nisan'da Yeşilköy'e gelerek toplan-tı yaptı. 24 Nisan'da Hareket Ordusu şehrin hâkimiyetini tamamen ele geçirdi. Maçka Kışlası'na sığınmış olan bazı isyan-cıların kısa süreli karşı koyması ve yer yer vuku bulan çatışmalar dışında ciddi bir direniş olmadı. Buna rağmen birkaç yüz kişi öldürüldü. İttihatçılar tekrar İstanbul'a döndüler. Ardından oluşturulan örfî idare mahkemesi Derviş Vahdetî dahil pek çok kişiyi meydanlarda kurulan darağaçlarında idam ettirdi. Tutuklanan bazı Ahrar Fır-kası mensupları İngiltere'nin müdahale-siyle serbest bırakıldı. Oylardan padişah-ı da sorumlu tutan meclis 27 Nisan'da II. Abdülhamid'i tahttan indirdi ve Meh-med Reşad'ı tahta geçirdi. II. Abdülhamid hadisede dahlinin bulunup bulunmadığı-nın araştırılması için tahkikat talebinde

Otuzbir Mart ayaklanmasında Ayasofya Meydanı'nda toplanan halk ve askerler

bulunduysa da kabul edilmedi. Bu hususla ilgili olarak Said Paşa'nın, "Temize çıkar-sa halimiz nice olur" dediği kaydedilir.

Olaylar hakkında gerek bizzat görgü ta-nıklarının yazıları ve hâtıratları gerekse dö-nemin diğer kaynakları değerlendirildiğin-de ayaklanmaya pek çok sebebin yol aç-mış olduğu ortaya çıkar. Genel olarak bun-lar orduda baş gösteren aşırı siyasallaşma, subaylar arasında yaşanan alaylı-mektepli çatışması ve alaylıların tasfiye edilmesi, II. Abdülhamid döneminin kadrolarının eski imtiyaz ve itibarlarını kaybetmeleri, bürok-raside geniş çaplı bir tensikat ve tasfiye-ye gidilerek İttihatçılar'ın kendi kadrola-rını iş başına getirmeleri, ilmiye mensup-larının tayin ve terfilerinde imtiha usulünün gündeme getirilmesi, İttihat ve Te-rakkî ile Ahrar Fırkası mensuplarının ikti-darı ele geçirme mücadeleleri, İttihatçı-lar'ın, muhaliflerine hayat hakkı tanıma-yan baskıcı davranışları ve suikastlar, İtti-hatçılar'ın kozmopolit yapıları, masonluk-la suçlanmaları ve dine ve dinî geleneğe karşı tavırlarından duyulan rahatsızlıklar gibi gelişmelerdir. Ancak olayları planla-yan ve isyanı başlatanların kimler olduğu sorusu henüz tam olarak açıklığa kavuş-mamıştır. İngilizler'in rolünün bulunduğu na dair bazı hâtıratları iddialara karşılık olaylar sırasında İstanbul'daki İngiliz bü-yükelçilik mensuplarından Londra'ya gön-derilen raporlar bunu desteklemekte-dir.

Elmalılı Muhammed Hamdi, Şehben-derzade Ahmed Hilmi, Manastırlı İsmâil Hakkı, Tâhîrülmevlevî, Mehmed Âkif gibi dönemin önde gelen "İslâmcı" ilim ve fi-kiir adamları, yaşananların İslâm açısından kabul edilmesinin mümkün olmadığını ve meşrutiyetten vazgeçilemeyeceğini açık-ça ilân ederken İttihat ve Terakkî mensup-ları bunun irticaî bir ayaklanma olduğ-u-nu söyleyerek sorumluluğu doğrudan II. Abdülhamid'e ve İttihâd-ı Muhammedî Cemiyeti'ne yüklediler. Padişahın ise dik-katli hareket ettiği, isyancıları destekle-memekle beraber olaylara seyirci kaldığı, Hareket Ordusu'na direniş gösterilmeme-sini istediği ve yaşananlardan son derece rahatsız olduğu ortadadır. Genel kanaat, İttihatçılar'ın iktidara mutlak hâkim olma ve daha önce başaramadıkları II. Abdül-hamid'den kurtulma arzularının tahak-kuku için böyle bir siyaset benimsedikle-ri şeklindedir. Olaya damgasını vuran irticaî ayaklanma nitelemesi ise zamanın ge-rek İttihatçı gerekse İslâmcı literatüründe istibdat devrini geri getirme arzusunun bir aracı olarak görülmüştür. Böyle olmakla

beraber yakın tarihimizde 31 Mart Vak'a-sı'nın irticaî vechesi bizzat kendisinden daha önemli olarak öne çıkartılmış ve gü-nümüze kadar devam eden birtakım si-yasal, sosyal, dinî ve kültürel politikalara tarihsel kanıt vazifesi görmüştür. Kesin olan, İttihatçılar'ın irtica ithamıyla hem muhalefetten hem de II. Abdülhamid'den kurtuldukları ve iktidarı tamamen ele geçirmiş olduklarıdır. Böylece olayların hemen ardından çıkardıkları kanunlarla devleti bilhassa mülkî, adlî ve askerî teş-kilâtlanmasında yer tutan eski dönemin bütün bakiyelerinden temizlemişler ve im-paratorluğun sonunu getiren vahim ge-lişmelerin ağır siyasî sorumluluğunu tek başlarına üstlenmişlerdir.

BİBLİYOGRAFYA :

Meclis-i Mebusan Zabıt Ceridesi (Devre: I, İç-tima Senesi: I), Ankara 1982, III, 14-27, 31-100, 204-260, 600-652, 700-750 vd.; C. R. von Sax, *Nachtrag zur Geschichte des Machtverfalls der Türkei*, Wien 1913, II, 569-571; Ahmed Bedevî Kuran, *İnkılâp Tarihimiz ve Jön Türkler*, İstanbul 1945, s. 249-261, 276-277; Ali Cevat, *İkinci Meşrutiyet'in İlânı ve Otuzbir Mart Hadisesi* (haz. Faik Reşit Unat), Ankara 1960, s. 49, 60-61, 79-87, 186-187; İsmail Hamî Danışmend, *31 Mart Vak'ası*, İstanbul 1961; Celâl Bayar, *Ben de Yaz-dım*, İstanbul 1965-66, I, 180-185; II, 344-356, 380-386; Sina Akşin, *31 Mart Olayı*, İstanbul 1972; Yusuf Hikmet Bayur, *Türk İnkılâbı Tarihi*, İstanbul 1983, I/2, s. 135-136, 182-217; Kâzım Karabekir, *İttihat ve Terakkî Cemiyeti: 1896-1909*, İstanbul 1993, s. 35-82; Zekeriya Türkmen, *Os-manlı Meşrutiyetinde Ordu-Siyaset Çatışması*, İstanbul 1993, s. 23-97, 103-112; Ayfer Özçelik, *Sahibini Arayan Meşrutiyet: Meclis-i Mebusan'ın Açılışı, 31 Mart ve 1909 Adana Olayları*, İstanbul 2001, s. 169-232; Ali Birinci, "31 Mart Vak'a-sının Bir Yorumu", *Türkler* (nşr. Hasan Celal Gü-zel v.dğr.), Ankara 2002, XIII, 193-211; V. R. Swenson, "Military Rising in Istanbul 1909", *Jo-urnal of Contemporary History*, V/4, London 1970, s. 171-184; Ahmet Turan Alkan, "Ordu Si-yaset İlişkisinin Tarihine Bir Derkenar: 31 Mart Vakası ve Sonuçları", *Yeni Türkiye*, VI/31, An-kara 2000, s. 420-429; Hasan Unal, "Britain and Ottoman Domestic Politics: From the Young Turk Revolution to the Counter-Revolution, 1908-9", *MES*, XXXVII/2 (2001), s. 1-22; Zekeri-ya Kurşun - Kemal Kahraman, "Derviş Vahdeti", *DİA*, IX, 198-200; Azmi Özcan, "İttihâd-ı Mu-hammedî Cemiyeti", a.e., XXIII, 475; Şükrü Hani-oğlu, "İttihat ve Terakkî Cemiyeti", a.e., XXIII, 481-482.

AZMİ ÖZCAN

OTUZ-İMENİ, Abdürrahim (1752-1835)

Tatar şairi ve düşünürü.

Abdürrahîm b. Osman b. Sermekî b. Kı-rım el-Bulgarî, Tataristan'ın Bügölme il-çesi yakınlarındaki Otuz-İmeni (bugün Çir-mişen'e bağlı Yânâ Kadi) köyünde dünyaya

geldi. Daha doğmadan babası, iki üç yaş-larında iken annesi vefat etti. Annesinin köyü Otuz-İmeni'e nisbetle tanındı. Ona Otuz-İmeni nisbesini kendisi hakkında ilk bilgilerin kaynağı olan Kayyûm Nâsîrî ve Şehâbeddin Mercânî takmıştır. İlk öğre-nimini Otuz-İmeni köyünde Vildan Molla Medresesi'nde gördü. Çevre köylerdeki ba-zı medreselerde de okuduktan sonra İdil-Ural bölgesinin en meşhur ilim merkezle-rinden olan Orenburg'a bağlı Kargalı ka-sabasına giderek Velîd b. Muhammed el-Emîn Medresesi'ne girdi. Buradaki eğiti-mini tamamlayınca bir müddet aynı böl-gede Siterlibaş Medresesi'nde ders verdi. Ardından bilgisini arttırmak için 1788'de ailesiyle birlikte Türkistan'a gitti ve başta Buhara, Semerkant olmak üzere bazı şe-hirlerde bulundu. 1796 yılında Afganis-tan'a geçerek Herat ve Kâbil gibi şehir-lerde ilmi çalışmalarını sürdürdü. Buhara'da Attârî'nin Mescidi'nde bir süre imam-lık yaptı. Bir rivayete göre Buhara'da iken Feyzhan isimli bir şeyhe bağlandı (Rizâ-eddin b. Fahreddin, I/6 [1904], s. 301). 1798'de hanımını kaybeden Abdürrahim çocukları ile birlikte önce Otuz-İmeni kö-yüne gitti, ancak baba tarafı bu köyden ol-madığı için köy halkı ona yer vermedi. Bu-nun üzerine uzaktan akrabalarının yaşa-dığı yakındaki Karaçesme'ye geçti. Bura-da bir yıl kaldıktan sonra Çistay'ın (İsley) ve Leninogorsk'un Ebi köylerine gitti. Ebi'deki medresede üç yıl hocalık yaptı. Ardın-dan Kuakbaş köyünde bir medrese kurup öğrenci yetiştirmeye başladı. Daha sonra babasının köyü Timeş'te bir süre kaldı. Nihayet Başkırdistan'ın Siterlitamak iline bağlı Mereç köyüne göç ederek ömrünün sonuna kadar burada yaşayan Abdür-rahim Otuz-İmeni 4 Mayıs 1835 tarihinde vefat etti (ölüm tarihi 1997 yılına kadar 1834 olarak gösterilmişse de 1835'te öldüğü Başkırdistan Merkez Arşivi'nde sak-lanmakta olan belgelerden [Fond 138, tas-virleme 2, dosya 657, s. 2] anlaşılmaktadı-r).

Arapça ve Farsça bilen Abdürrahim Otuz-İmeni daha çok manzum eserler yazmış-tır. Tatar edebiyatı ve düşüncesi tarihinde önemli bir yere sahip olduğu kabul edilir. Tasavvufî mahiyette olan eserlerinde dö-nemin toplumsal aksaklıklarını, halk ara-sındaki bid'at ve hurafeleri, âlimlerin, yö-neticilerin ve din görevlilerinin cahillikleri-ni konu edinmiş, bu tür problemleri çöze-bilmek için fıkıh ve tefsiri tam anlamıyla bilmek gerektiğini savunmuştur. Ferîdüd-din Attâr, Sa'dî-i Şîrâzî, Mevlânâ Celâled-dîn-i Rûmî ve İmam Gazzâlî'yi okumuş,